

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 21.5.2018
Čj. MSP-185/2018-OJD-SPZ/2
Počet listů: 3
Přílohy: 3

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemř. P.J. - stížnost pro porušení zákona

Příloha:

1. Rehabilitační spis bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích sp.zn. 2 Rtv 32/91
2. Ověřená kopie rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Písku ze dne 6.12.1950, sp.zn. Vt 108/50
3. Potvrzení o provedení lustrace v Centrální evidenci obyvatel

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného zemř. P.J.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 8. 1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Písku ze dne 6. 12. 1950, sp. zn. Vt 108/50, byl P.J. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a), b) tr. zákona č. 86/1950 Sb. a odsouzen mimo jiné k trestu odnětí svobody v trvání 4 roků nepodmíněně.

Trestnost činu obviněného byla spatřována v tom, že dne 4. října 1950 v Klatovech v přítomnosti většího počtu vojenských osob odmítl nosit zbraň, zdravit a vykonávat vojenskou službu, odvolává se na své náboženské přesvědčení.

Usnesením bývalého Vyššího vojenského soudu v Praze ze dne 19.1.1951, sp.zn. Vto 255/50 bylo odvolání obviněného zamítnuto jako nedůvodné a výše citovaný rozsudek nabyl toho dne právní moci.

Obviněnému byla započtena do trestu vazba od 4. 10. 1950 do 19. 1. 1951.

Dne 14.1.1991 podal P.J. podnět ke stížnosti pro porušení zákona, který byl posouzen jako žádost o soudní rehabilitaci ve smyslu zákona č. 119/1990 Sb.

Usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27.8.1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91, byl rozsudek Nižšího vojenského soudu v Písku ze dne 6. 12. 1950, sp. zn. Vt 108/50, dle § 14 odst. 1 písm. e),f) zák. č. 119/90 Sb., ve znění zák. č. 47/91 Sb, zrušen ve výroku o vině i trestu a současně byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Toto usnesení, které nabylo právní moci dne 27. 8. 1991, tedy dnem vyhlášení, bylo odůvodněno tím, že napadeným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Písku byl obviněný nesprávně uznán vinným trestným činem podle přísnější právní kvalifikace, když tento soud shledal existenci zvláště přitěžujících okolností, které však v tomto případě dány nebyly. Proto mělo být jednání obviněného posouzeno pouze jako trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 tr. zákona. Navíc soud důsledně nehodnotil veškeré okolnosti případu při ukládání trestu.

Při hlavním líčení konaném dne 27.8.1991 (č.l. 14-15 spisu) obviněný uvedl, že šlo o jeho náboženské přesvědčení, vycházel z myšlenek P.Ch. a odmítl konat vojenskou službu jako takovou, a to i s ohledem na bezpodmínečnost vojenské přísahy.

Následně pak rozhodl bývalý Vojenský obvodový soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 27. 8. 1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91, tak, že uznal obviněného P.J. vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb., kterého se dopustil tím, že dne 4. října 1950 v Klatovech u VÚ 1574 Klatovy v přítomnosti většího počtu vojenských osob odmítl nosit zbraň a vykonávat vojenskou službu, odvolává se na své náboženské přesvědčení.

Podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákona č. 140/1961 Sb., v úč. znění, bylo upuštěno od potrestání obviněného.

V odůvodnění rozsudku se soud opět zabýval otázkou, proč nelze obviněného uznat vinným trestným činem podle přísnější právní kvalifikace. Blíže se však sám nezaobíral jím použitou právní kvalifikací skutku podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb. Upuštění od potrestání odůvodnil pak soud současným pohledem na občanská práva a změnami týkajícími se vojenské služby.

Proti citovanému rozsudku bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 8. 1991 nebyl podán procesními stranami opravný prostředek, ten tak nabyl právní moci dnem vyhlášení.

Pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27.8.1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91, byl porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb. bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách, zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zjistí-li soud v přezkumném řízení, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné zejména proto, že skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, zruší rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je vadné.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 2 odst. 3 zák. č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivé rozhodování v trestních věcech.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Českých Budějovicích se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace sice nebyla zúžena pouze na výrok o trestu a zahrnula i výrok o vině, avšak přezkoumání výroku o vině se omezilo pouze na zákonné důvody užití přísnější právní kvalifikace podle § 270 odst. 2 tr. zákona č. 86/1950 Sb.

Účel rehabilitačního řízení byl usnesením Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 8. 1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91, naplněn toliko zdánlivě. Ke zrušení všech výroků rozsudku ovšem došlo pouze podle § 14 odst. 1 písm. e), f) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., tedy proto, že skutek byl kvalifikován podle přísnějšího ustanovení, než vyplývalo ze zákona č. 86/1950 Sb., a jednak proto, že uložený trest byl ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

Soud naproti tomu nepostupoval podle § 14 odst. 1 písm. d) cit. zákona, tedy nezrušil napadený rozsudek proto, že skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem. Soud tak již tímto usnesením vytvořil zákonné předpoklady pro nové odsouzení obviněného.

Ignorace ústavně zaručených práv ve vztahu k ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., jehož účelem bylo zrušení odsuzujících soudních rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti označoval zákon za trestné, vyplývá i z dalšího postupu rehabilitačního senátu bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích, jenž následně vydal rozsudek, kterým obviněného P.J. uznal vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb.

Účel rehabilitačního řízení nebyl v důsledku vadného postupu bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích naplněn. Tento soud náležitě nezhodnotil, že obviněný P.J. svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou (ústavním zákonem č. 150/1948 Sb.). Pokud by tak učinil, shledal by, že skutek uvedený v obžalobě vojenského prokurátora, není a nebyl trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry, ani se svobodou náboženskou, když zejména motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. V tomto směru lze odkázat na nález Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02, podle něhož výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se „starým právem“, jehož aplikace (zákonnost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona. Svoboda svědomí se projevuje v rozhodnutích jednotlivce učiněných v určitých konkrétních situacích, tedy „tady a teď“, pociťovaných jako hluboce prožitá povinnost. Strukturálním znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě a zároveň k situaci i osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svoboda svědomí přitom patří k tzv. základním právům absolutním, tj. takovým, která nelze omezit obyčejným zákonem. Tento charakter práva na svobodu svědomí nemůže změnit ani skutečnost, že tzv. Ústava 9. května (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) sice v § 15 svobodu svědomí deklarovala, avšak zároveň ji negovala tím, že stanovila, že svoboda svědomí nemůže být důvodem k odepření splnění občanské povinnosti, kterou stanovil obyčejný zákon. Odepřela tedy svobodě svědomí charakter tzv. absolutního

práva, když toto nové omezení svobody svědomí přerušilo kontinuitu chápání svobody svědomí jakožto absolutního práva tak, jak ji chránila již Ústavní listina ČSR z roku 1920.

Na základě výše uvedených skutečností **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27.8.1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91, byl v neprospěch obviněného P.J. porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/50 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27.8.1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména též rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Českých Budějovicích ze dne 27.8.1991, sp. zn. 2 Rtv 32/91, a
- 3) dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [8 Tz 11/2018](#)